

Recenzija

Dr. Brigita Perše – dr. Stipe Nimac OFM, Kršćanska zajednica kroz vrijeme. Povijest župe u Sloveniji, Raziskave RIM 2, Angla, Ljubljana 2013.

Brigita Perše i Stipe Nimac, autori knjige *Kršćanska zajednica na putu kroz vrijeme*, nedavno su izdali sličnu knjigu o povijesti župe na hrvatskom jeziku pod naslovom *Župa u povijesnim mijenama*. U ovoj knjizi zamijenili su jedino uloge prvog autora. Za slovensko izdanje mogli bismo reći da je u priličnoj mjeri prerađeno s obzirom na hrvatsko, a također je i mnogo jače pastoralno usmjereno i stoga još manje slično nekakvom klasičnom povijesnom udžbeniku. Način na koji iz obilja crkvene povijesti uzimaju za povijesnu obradu pastoralno značajna događanja u vezi sa župom, kao i način na koji posve praktično obrađuju tu povijest, ukazuje na to da je autorima u prvom redu bila želja posredovati čitatelju što lakše razumijevanje svega što je dovelo do nastanka župa i kasnije kumovalo njihovom povijesnom razvoju. Uz njihovo nastojanje za što ispravnijim prikazivanjem povijesti može se osjetiti kako je pisanje tog djela bilo za njih dvoje istovremeno i svojevrstan pastoralni izazov.

Usporedimo li oba spomenuta djela, ustanovit ćemo da se u ovom slučaju ne radi o klasičnom sadržajnom prijevodu posve istog literarnog djela. Pa ipak, knjige su u određenim dijelovima ipak ostale slične. To naravno iziskuje središnja tematika, dakle povijesni prikaz nastajanja župa od samih početaka do danas. Ta izdanja imaju u oba slučaja istu svrhu, a to je popunjavanje praznine koja je dosad prevladavala u toj vrsti literature, kako u Hrvatskoj tako i u Sloveniji.

Povijest župe žele čitatelju približiti što primjerenije zahtjevima povijesne struke, ali se pritom ne zadovoljavaju iznošenjem golih povijesnih činjenica. Povijesne činjenice pokušavaju što transparentnije prikazati unutar općeg okvira crkvene i svjetovne povijesti, a istovremeno smjestiti činjenice u istinske međusobne odnose te u okvire koji su u određenom razdoblju oblikovali tadašnje vrijeme i prostor. Time istovremeno pokazuju koliko je značajno u svezi pastoralnih pitanja uvijek iznova obrađivati njihov kairolški vid, bez kojeg se poslije Koncila u suvremenoj pastoralnoj teologiji naprosto ne može.

Čini se također vrlo značajnim istaknuti promišljeno izabran naslov tog povijesnog djela. U takvom izboru ne zrcali se, po našem mišljenju, tek puki sadržaj, nego i sva problematika povezana s obrađivanjem tog sadržaja. Autor izborom naslova za svoje djelo obično teži za

tim da privuče pažnju čitatelja već samim naslovom knjige koju drži u rukama. U ovom slučaju stvar izgleda malo drukčije.

Tek je u podnaslovu naznačen određeniji sadržaj knjige, tek nam podnaslov govori da se u njoj radi zapravo o povijesti župe. Sadržaj daje čitatelju detaljno do znanja da knjiga sadrži *povijesni prikaz nastajanja i razvoja župa* te svih okolnosti koje su tom događaju kumovale. Ali se također lijepo vidi da je kod obrađivanja općih povijesnih pitanja autorima ipak pred očima u prvom redu slovenska narodna teritorijalna cjelovitost. Jednako tako autori promatraju naizgled opća društvena pitanja uvijek s vidika otkupiteljskog događanja u sveukupnom Božjem narodu u kojem se isprepleću Božja milost i čovjekovo djelovanje.

Autori su već samim izborom naslova ovog djela koji glasi *Kršćanska zajednica na putu kroz vrijeme* pokazali da ne žele navoditi isključivo faktografske činjenice u vezi župe, već im je stalo do toga da na temelju tih činjenica ukažu također na teološku i antropološku dimenziju sveukupnog povijesnog događanja. A to je u biti već teološka interpretacija događanja, čiji glavni autor je Bog sam. Time su ujedno otvorili prostor za pravilnu interpretaciju raznovrsnih ljudskih nastojanja glede oblikovanja života u župi. Župa na taj način postaje prostor čovjekova zalaganja za uvažavanje istine i pravednosti te istovremeno prostor u kojem se Bog sam po svojoj providnosti uključuje u to događanje...

Time što već u samom naslovu koriste za župu izraz »kršćanska zajednica« autori u biti otkrivaju najprimjereniju ekleziologiju za današnje vrijeme, kako dakle poimati danas Crkvu i kako bi to današnja župa mogla na temelju povijesnog iskustva ostvarivati svoje poslanje. Time su istovremeno odredili polazište s kojeg možemo usmjeriti ispravan pogled na župu tijekom njezine duge povijesti, polazište s kojeg možemo ispravno vrednovati značenje današnje župe i barem naslutiti njezin razvoj u budućnosti.

Kad spominjemo današnje vrijeme, mislimo na vrijeme poslije 2. Vatikanskog koncila. Koncil za Crkvu koristi različite komparativne izraze (LG 6). Ti izrazi posredno važe i za župu kao dio sveopće i mjesne Crkve. Jedan od tih izraza, koji se neposredno odnosi na župu a sadrži u sebi sve ostale, jest pojam kršćanske zajednice. Taj izraz se u današnje vrijeme često upotrebljava, zato što pretpostavlja međusobnu povezanost svih pripadnika župe. Prije koncila teritorij je bio primarni kut gledanja s kojeg se određivala sama bit i svrha župe, dakle teritorij koji župa pokriva i opskrbljuje sakramentima. Poslije koncila tu je opciju u svjetlu

nove ekleziologije zamijenio pojam zajednice vjernika (usp. kan 515) i zato župu danas više ne određuje prvenstveno neko određeno područje, nego kršćani koji sebe doživljavaju kao zajednicu Isusovih učenika.

Kad se danas donosi ocjena o značenju zadnjeg Koncila, ističe se kao jedno od najznačajnijih njegovih dostignuća upravo nastojanje da primjereno sadašnjem vremenu iznova definira što je to Crkva, kakvo je njezino poslanje i kakav bi trebao biti njezin odnos prema svijetu. U dogmatskoj konstituciji *Lumen gentium* Crkvu se definira kao znak i oruđe unutarnje povezanosti s Bogom i jedinstva sveukupnog ljudskog roda (LG 1). Time je vrlo jasno definirana bit Crkve i njezino poslanje. Njezin odnos prema svijetu nužno proizlazi iz definicije njezinog poslanja, a to je spasenje sveg stvorenja. Sve to vrijedi u istoj mjeri naravno i za župu.

Već smo spomenuli da koncil u dogmatskoj konstituciji navodi više prispodoba što su ih u različitim razdobljima crkvene povijesti najčešće uzimali za Crkvu. Uzimanje određene prispodobe uvijek je odsjaj i vidljiv znak onih naglasaka što ih je u dotičnom vremenu kao odgovor na izazove tog vremena naglašavala teologija. Tako zadnji koncil u svjetlu suvremene teologije od svih prispodoba daje prednost prispodobi o Crkvi kao putujućem Božjem narodu (LG 9-17).

Knjiga Brigitte Perše i Stipe Nimca već u samom naslovu naziva Crkvu, a s njom i župu, »kršćanskom zajednicom na putu«, te na taj način u biti ukazuje na cjelovitu koncilsku teologiju o Crkvi, odnosno o župi. Takvim izborom naslova i podnaslova knjige autori vrlo jasno najavljuju gledište s kojega će obrađivati župu i pratiti njen razvoj, a to znači gledište putujuće Crkve, putujućeg Božjeg naroda kroz povijesna razdoblja sve do današnjeg dana.

Da uzimaju današnje vrijeme kao temeljno ishodište za proučavanje povijesti župe, autori navode već u uvodnim rečenicama, tvrdeći da po njihovom uvjerenju *živimo u prijelomnom vremenu koje je velik izazov za Crkvu*. Povijest Crkve nas uči da je svako razdoblje za Crkvu bilo određeni izazov. To je osobito dolazilo do izražaja onda kad je i sama Crkva bila uvjerljiv svjedok Isusa Krista te je sama po sebi predstavljala velik izazov za ljude dotičnoga razdoblja. Kad se danas govori o potrebi za novom evangelizacijom želi se u biti istaknuti upravo sljedeće: Svijet današnjega vremena mora iznova za Crkvu postati stalni i najveći izazov. Jedino na taj način evanđelje može postati najznačajniji životni napatuk za pojedinca i društvo. S druge pak strane Crkva, ili konkretno župa, upravo ostvarivanjem evanđelja postaje i sama sve većim izazovom današnjeg svijeta.

Povijest Crkve nam u biti stalno prikazuje jedno te isto, kako je za prve kršćanske zajednice tadašnji poganski svijet bio zaista velik izazov pred kojim kršćani nisu uzimali. Baš naprotiv, upravo zato što je to za njih bio tako velik izazov, za otkupljenje tog poganskog svijeta na tisuće i tisuće kršćana radosno je žrtvovalo svoje živote. S druge pak strane, u usporedbi s tadašnjim uobičajenim načinom života kršćanske su zajednice živjele u tolikoj mjeri alternativno drukčije da su se pogani čudili i mnogi od njih s velikom su radošću prihvaćali novi nauk (usp. Dj 5,12-16). Pa i sva kasnija crkvena povijest svjedoči da se slično događalo i u kasnijim vremenima. Kršćanske zajednice posjedovale su moć prihvaćanja svijeta kao alternative, a bile su istovremeno i same alternativa svojim suvremenicima, i to uglavnom upravo svojim svakodnevnim sudjelovanjem u životu župe.

Uvijek kad je župa bila »znak i oruđe« (LG 1) koji su pomagali vjernicima postizati taj cilj, ona je u najvećoj mogućoj mjeri ispunjavala svoje osnovno poslanje. Kad se danas govori kako se župa nalazi u krizi, onda to znači da se nalazi u krizi upravo zato što današnjim kršćanskim zajednicama ne pomaže u dovoljnoj mjeri da budu izazov današnjem svijetu. U krizi se nalazi ondje gdje današnje kršćane ne osposobljava da iz ljubavi prema svijetu budu spremni sve svoje snage posvetiti radu za njegovo spasenje.

Ova knjiga govori nam da to vrijedi za sva pojedinačna povijesna razdoblja te nas u tom svjetlu ohrabruje i potiče da u današnjoj župi otkrivamo sve one potencijale koji su u njoj još skriveni. Ti potencijali bit će nam na raspolaganju kod našeg sadašnjeg suočavanja s problemima Crkve i svijeta te izazovima što ih donosi buduće vrijeme.

Prof. dr. Peter Kvaternik, Teološki fakultet Sveučilište u Ljubljani